

De apotheekbranche

UIT DE PRAKTIJK

**Je krijgt nu direct
concrete adviezen!**

Ada de Koning is tweede apotheker bij Apotheek de Korenbloem in Zwaag. De zorg voor de bereidingsprotocollen en veilig werken is haar domein. Vorig jaar was ze nog druk in de weer met veiligheidsinformatiebladen om alles rond te krijgen voor de certificering. "Als je erin duikt, blijkt het erg lastig om goede informatie te vinden. Veiligheidsbladen uitpluizen en zelf de vertaling van de industriële situatie naar de apotheek maken is geen gemakkelijke opdracht." De Koning was dan ook verheugd toen ze hoorde dat de SBA hier iets voor ging ontwikkelen.

Inmiddels heeft ze de SBA-cursus over het gebruik van het RiFaS-systeem gevolgd. "Het werkt heel prettig, omdat je direct concrete adviezen krijgt. We bereiden bijvoorbeeld een middel tegen epilepsie. RiFaS geeft dan aan dat je er in onze werksituatie niet langer dan een halfuur mee mag werken." Voorlopig gebruikt alleen De Koning nog het systeem, want vanwege een verbouwing zit de apotheek in een noodgebouw. "Daar is geen internetverbinding, waardoor we het systeem nog niet kunnen implementeren en koppelen aan het weegprogramma. We werken uit een map met bereidingsprotocollen. Achterin doe ik nu een kopie van de uitdraai van het RiFaS-systeem. Als straks alles automatisch gaat, kunnen de assistenten er ook mee gaan werken."

RESULTATEN

Apothekers voeren kleinschalige bereidingen uit met farmaceutische (gevaarlijke) stoffen. Of de bereider een risico loopt, hangt af van hoe gevaarlijk de stoffen zijn, en de mate van blootstelling aan deze stoffen. De Stichting Bedrijfsfonds Apotheken wilde een instrument ontwikkelen, dat medewerkers in de apotheek bewust maakt van de risico's die het bereiden van geneesmiddelen met zich meebrengt, en deze risico's beperkt. Belangrijkste instrument:

**Risico Instrument
Farmaceutische Stoffen**

Deze webapplicatie adviseert voor elke specifieke bereiding over het minimaliseren van eventuele gezondheidsrisico's. De gevaareigenschappen van alle stoffen uit het LNA zijn in RiFaS opgenomen.

Het RiFaS bevat de volgende richtlijnen:

- Persoonlijke beschermingsmiddelen
- Schoonmaak en onderhoud van apparatuur en werkbanken
- Veilig afwegen van ingrediënten
- Huidblootstelling en -beheersing
- Zwangerschapsbeleid
- Omgang met niet-geclassificeerde stoffen en stoffen zonder veiligheidsinformatieblad (VIB)
- Duur en frequentie van de blootstelling

Partners in het project

SBA (Stichting Bedrijfsfonds Apotheken)
WINAP (Wetenschappelijk Instituut Nederlandse Apotheken)
KNMP (Koninklijke Nederlandse Maatschappij ter bevordering der Pharmacie)

De Stichting Bedrijfsfonds Apotheken (SBA) is de uitvoeringsorganisatie voor de CAO Apotheken. De SBA verzorgt nascholing voor werknemers en apotheekteams.

Contactpersoon: Mariëlle Voorzee, telefoon: 030 600 85 26, e-mail: m.voorzee@sbaweb.nl

MEER INFORMATIE

www.sbaweb.nl
www.bereidveilig.nl
www.rifas.nl

"We hebben sterk ingestoken op bewustwording en een grote campagne opgezet. Veilig bereiden staat nu hoog op de agenda van de apothekers."

Mariëlle Voorzee

Veilig bereiden van recepten in de apotheek

Apothekers en assistenten werken bij de bereiding van medicijnen met veel verschillende farmaceutische en risicovolle stoffen. Het is echter niet eenvoudig om te bepalen welke veiligheidsmaatregelen daarbij getroffen moeten worden. Daarom heeft de branche een instrument ontwikkeld dat voor de bereiding van een recept direct advies geeft over de manier waarop apothekers zo veilig mogelijk met farmaceutische stoffen kunnen werken.

Mieke Bouhof (links) en Mariëlle Voorzee (rechts)

“We hadden behoefte aan concrete adviezen, passend bij de situatie in de apotheek. Gewoon maatwerk”, stelt Mieke Bouhof van de Stichting Bedrijfsfonds Apotheken (SBA). Zij is als inhoudelijk expert actief betrokken bij het VAST-project. Dat daarvoor een instrument moest worden ontwikkeld, was niet direct duidelijk. “Er zijn wel veel stoffen in de apotheek, maar hoe risicovol die zijn, is onbekend omdat bijvoorbeeld gegevens ontbreken. Wij wilden dan ook weten hoe je aan goede informatie over stoffen komt en welke informatie al beschikbaar is.”

Dit heeft TNO eerst onderzocht. Daarnaast heeft TNO bij tien apotheken een (meet)studie gedaan naar huid- en inhalatieblootstelling en op basis van de resultaten een blootstellingsmodel en een risicomatrix opgesteld. “Hierdoor ontstond het idee voor een instrument dat advies geeft op basis van de beschikbare afzuigapparatuur op de werkplek en de totale arbeidsduur. Aanvullend krijgt de apotheker advies over de risico's en de te nemen veiligheidsmaatregelen”, aldus Bouhof.

Selfsupporting systeem

“Om te achterhalen waaraan het instrument moet voldoen, hebben we de apothekers en assistenten actief bevraagd”, vervolgt Mariëlle

Voorzee, coördinator van het gehele project. Het instrument moest in ieder geval gekoppeld kunnen worden aan de digitale systemen die het merendeel van de apotheken gebruikt voor de bereiding: het weegsysteem MB-Weeg en het ProType-systeem. Een andere belangrijke factor voor succes is een goed gevulde database. Bouhof: “Een instrument waarbij je steeds te horen krijgt dat de stof uit het recept onbekend is, gebruik je niet. Hetzelfde geldt voor maatregelen die niet realistisch zijn. Een apothekersassistent kan de werkplek niet aanpassen. Het mag of het mag niet, of alleen met gebruik van aanvullende beschermingsmiddelen.” Beiden zijn zeer tevreden over het resultaat.

“We hebben nu een instrument in handen dat apothekers in het dagelijkse werk kunnen gebruiken. Het is geheel selfsupporting en apotheken kunnen er gelijk mee aan de slag.” Bovendien is het gelukt om 95 procent van de tweeduizend stoffen die in de voorbeeld-CBV's zijn opgenomen, te classificeren en in de database op te nemen. Een forse klus, die het Wetenschappelijk Instituut Nederlandse Apotheken (WINAp) op zich heeft genomen.

Bewustwording

Een recept veilig bereiden vergt de nodige concentratie en discipline. “Er zijn genoeg apothekers die de telefoon opnemen met de bereidingshandschoenen nog aan. Of ze drinken koffie tussen het bereiden door”, verduidelijkt Voorzee. “We hebben daarom sterk ingestoken op bewustwording en zijn een landelijke campagne gestart. De bijbehorende website www.bereidveilig.nl hebben we ludiek gelanceerd door een geurkaart aan alle apothekersmedewerkers te sturen.” Voor de herkenbaarheid is gekozen voor een slogan: ‘Zit hier een luchtje aan’. Om herhaalbezoek te creëren verscheen maandelijks een nieuwe kennisquiz op de website waarmee deelnemers een fles parfum konden winnen. “De actie was direct een succes: de eerste kennistest trok 1300 inzenders”, vertelt Voorzee. “De winnaar won een fles parfum, die de regioadviseur in de apotheek officieel met toeters en bellen heeft uitgereikt.” De campagne liep gelijk met de aanloop naar de introductie van het Risico Instrument Farmaceutische Stoffen (RiFaS), zoals het instrument nu heet.

Ook over de borging van het instrument is goed nagedacht. In de risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) komt een aantal vragen te staan voor gebruikers van RiFaS. Verder ontwikkelt de SBA een cursus Veilig Bereiden, die in 2008 voor het eerst wordt gegeven en waarvan RiFaS onderdeel uitmaakt. De zorg voor het instrument is nu overgedragen aan de KNMP/WINAp. Deze onderhoudt het systeem, zorgt dat het actueel blijft, en heeft een rol als vraagbaak. De volgende stap is uitbreiding van RiFaS met het onderdeel ‘voor toediening gereedmaken van medicijnen’ (VTGM). Dit heeft een grote meerwaarde omdat de producent steeds meer doet. Alleen de laatste handeling vindt nog plaats bij de apotheek. Voorzee: “Ook de SBA zal de komende jaren aandacht blijven vragen voor het gebruik van RiFaS.”

UIT DE PRAKTIJK

Het kost geen extra handelingen

“We zijn altijd al bezig met veilig werken”, zegt Dietske Schaaap, apothekersassistente bij de Lloyds Apotheek De Jong in Katwijk. Haar collega had aan het weegprogramma MB-Weeg al handige veiligheidsmaatregelen toegevoegd. Ook in de kast met stoffen waren direct onder de pot blauwe stickers aangebracht met aanwijzingen voor veilig gebruik. Schaaap wilde daarom graag naar de cursus over RiFaS. “Het is belangrijk om met dit soort zaken bezig te zijn en veilig te werken. De gegevens op de veiligheidsbladen gelden voor grote hoeveelheden van een stof, terwijl wij maar heel kleine beetjes gebruiken. Met het nieuwe RiFaS-systeem krijg ik advies op maat!”

Schaaap vindt het nieuwe systeem gemakkelijk om mee te werken. “Als je een zalfje moet maken, voer je de stof in die je met de basiscrème wil mengen, en dan geeft het systeem gelijk aan hoe lang je ermee bezig mag zijn en welke beschermingsmaatregelen je moet nemen. Bijvoorbeeld dat je een mondkapje moet dragen met filter p1, p2 of p3, of dat je in de afzuigkast moet werken.” In de Lloyds Apotheek is RiFaS inmiddels aangesloten op het weegprogramma. “Omdat het automatisch is gekoppeld, kost het geen extra handelingen meer. We gaan nu de anderen de werking van het systeem uitleggen. Daarvoor hebben we al een samenvatting gemaakt en die uitgedeeld.”